

**Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради»**

Кафедра публічного управління та права

**ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри**

Н.О.Шевченко
«28» серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»

**Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»
Рівень вищої освіти – другий (магістерський)**

Дніпро – 2019

Робоча програма дисципліни «Муніципальний менеджмент» для здобувачів освітнього ступеня «Магістр» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Розробники: Шевченко Н.О., Хитько М.М., кафедра публічного управління та права.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри публічного управління та права.

Протокол №1 від 28 серпня 2019 року

Завідувач кафедри публічного управління та права

Н.О. Шевченко

«28» серпня 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість: кредитів – 3	Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування» Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»	Обов'язкова
Загальна кількість годин – 90		Рік підготовки: 1-й
		Семестр 2-й
З них годин для заочної форми навчання: аудиторних — 18 самостійної роботи здобувача – 72	Освітній рівень: магістр Кваліфікація: магістр з публічного управління і адміністрування	Лекції 10 год.
		Практичні, семінарські 8 год.
		Лабораторні -
		Самостійна робота 72 год.
		Вид контролю: <i>Іспит</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» є вивчення теоретичних засад муніципального менеджменту; засвоєння механізмів практичної реалізації елементів спеціального економічного інструментарію управління розвитком муніципальних утворень; оволодіння принципами формування ефективних вертикальних та горизонтальних взаємодій органів місцевого самоврядування; вивчення особливостей муніципального управління в зарубіжних країнах для адаптивного використання його в практичній роботі органів місцевого самоврядування в Україні.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Муніципальний менеджмент» є:

- ознайомити з вітчизняним та зарубіжним досвідом здійснення муніципального управління;
- формувати вміння та навички ефективного управління розвитком муніципальних утворень;
- визначити шляхи вдосконалення муніципального менеджменту в Україні.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми «Муніципальний менеджмент» слухач повинен досягти таких результатів навчання (компетентностей):

Програмні компетентності

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері публічного управління та адміністрування або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Здатність удосконалювати й розвивати професійний, інтелектуальний і культурний рівні.

Здатність генерувати нові ідеї й нестандартні підходи до їх реалізації (креативність).

Здатність фахово аналізувати інформацію, оцінювати повноту та можливості її використання.

Здатність визначати показники сталого розвитку на загальнодержавному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

Здатність розробляти стратегічні документи розвитку систем на загальнодержавному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях

Програмні результати навчання

Уміти застосовувати сучасні моделі управління та адміністрування, а також міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур.

Уміти визначати напрями розвитку систем на загальнодержавному, регіональному, місцевому та організаційному рівнях.

3.Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади муніципального менеджменту.

Тема 1: Сутність та законодавча база муніципального менеджменту.

Поняття муніципального менеджменту. Місцеве самоврядування. Теорії місцевого самоврядування. Муніципальне утворення. Особливості муніципальних утворень в Україні.

Співвідношення термінів “муніципальний”, “місцевий”, “комунальний”. Базові поняття муніципального менеджменту: муніципалітет, місцеве співтовариство (спільнота), питання місцевого значення, муніципальне господарство, муніципальна власність, муніципальна служба.

Європейська Хартія місцевого самоврядування. Система законодавчої бази муніципального менеджменту в Україні. Конституція України та Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” як засадничі нормативно-правові акти в сфері муніципального менеджменту.

Нормативне регулювання бюджетних і податкових прав місцевого самоврядування. Законодавча база управління комунальною власністю. Проблеми розвитку та удосконалення законодавчої бази муніципального менеджменту в Україні.

Тема 2: Побудова системи муніципального менеджменту.

Види підсистем муніципального менеджменту. Організаційна підсистема муніципального менеджменту. Суб’єкти муніципального менеджменту. Об’єкти муніципального менеджменту.

Внутрішнє й зовнішнє середовище муніципального менеджменту. Функціональна підсистема муніципального менеджменту. Інструментальна підсистема муніципального менеджменту.

Стратегія як основа управління муніципальними утвореннями. Фінансовий менеджмент для управління фінансовими ресурсами муніципального утворення. Маркетинг для інформаційного забезпечення управління муніципальним утворенням.

Проектний менеджмент як складова муніципального управління. Логістика для управління ресурсопотоками. Завдання кадрового менеджменту для успішного управління муніципальним утворенням. Інформаційні технології в муніципальному менеджменті.

Завдання й заходи з управління ризиками. Антикризове управління муніципальним утворенням. Ситуаційне муніципальне управління.

Тема 3: Спеціальний інструментарій муніципального менеджменту.

Стратегічне планування як основа стратегічного управління муніципальним утворенням. Методика стратегічного управління розвитком муніципального утворення. Організація робіт з соціально-економічного розвитку муніципального утворення. Мережа спеціального фінансово-економічного інструментарію муніципального менеджменту. Бюджетування в управлінні муніципальними фінансовими ресурсами. Використання маркетингових досліджень для інформаційного забезпечення процесу управління територією.

Застосування маркетингових інструментів для забезпечення зв'язків з громадськістю. Структуризація портфеля муніципальних проектів.

Управління муніципальним проектом. Методи оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів. Система муніципальної логістики. Аналіз торгової інфраструктури муніципального утворення. Поняття ризику в муніципальному управлінні. Профілактика ризиків муніципального утворення.

Спеціальні механізми антикризового управління муніципальним утворенням. Сфера інформатизації в муніципальному управлінні. Використання спеціального інструментарію муніципального менеджменту в залежності від характеристик муніципального утворення. Побудова системи кадрового управління. Принципи муніципальної корпоративної культури. Розвиток персоналу муніципального управління.

Тема 4: Управління галузево-функціональними комплексами на території муніципальних утворень.

Управління системою охорони здоров'я в муніципальному утворенні. Медичне страхування. Бюджетування муніципальної системи охорони здоров'я. Взаємодія з установами охорони здоров'я. Соціальний захист як об'єкт муніципального управління.

Принципи соціальної роботи в муніципальному утворенні. Взаємодія з установами соціального захисту. Управління освітою в муніципальному утворенні. Взаємодія з освітніми установами.

Фінансування муніципальних закладів освіти.

Управління муніципальним пасажирським транспортом. Планування розвитку громадського транспорту: світовий та вітчизняний досвід. Взаємодія з муніципальними транспортними організаціями.

Управління житлово-комунальним господарством. Впровадження нових механізмів господарювання в муніципальний житлово-комунальний сектор. Регулювання тарифів на житлово-комунальні послуги.

Розроблення стратегії розвитку житлово-комунального господарства. Реалізація житлово-комунальних проектів. Взаємодія з правоохоронними органами. Муніципальні форми охорони правопорядку.

Змістовий модуль 2. Вітчизняний та зарубіжний досвід здійснення муніципального управління

Тема 5: Вертикальні взаємодії органів муніципального управління.

Взаємодії з регіональними органами державного управління. Інструменти збалансування інтересів органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади. Цільові регіональні програми: цілі, переваги та види. Міжбюджетні відносини. Принципи міжбюджетних відносин. Бюджетування регіональних бюджетів. Взаємодії з органами державного казначейства та податкової адміністрації. Казначейське виконання місцевого бюджету.

Тема 6: Розвиток підприємництва в системі муніципального управління.

Роль підприємницького сектору в розвитку муніципального утворення.

Взаємодія органів місцевого самоврядування з суб'єктами великого та середнього бізнесу. Механізм залучення підприємницьких структур до реалізації муніципальних програм. Малий бізнес в муніципальному утворенні. Проблеми розвитку малого бізнесу та шляхи їх вирішення. Форми підтримки малого бізнесу на муніципальному рівні.

Тема 7: Організація муніципального управління в зарубіжних країнах.

Загальна характеристика муніципального управління в зарубіжних країнах. Моделі взаємодії органів центральної влади та місцевого управління в зарубіжних країнах. Особливості організації місцевого управління в окремих зарубіжних країнах та можливості адаптації їх досвіду в Україні. Організація муніципального управління в США. Організація муніципального управління в Німеччині. Організація муніципального управління в Франції. Організація муніципального управління в країнах Скандинавії. Організація муніципального управління в Польщі. Загальна характеристика фінансової системи місцевих органів управління в зарубіжних країнах.

Тема 8: Реалізація функцій органів муніципального управління в управлінні соціально-економічним розвитком територій в зарубіжних країнах.

Організація надання послуг в зарубіжних країнах: основні моделі. Система соціального захисту населення в зарубіжних країнах. Особливості управління муніципальною власністю в окремих зарубіжних країнах. Підтримка підприємництва в системі муніципального менеджменту зарубіжних країн. Особливості стратегічного планування в муніципальному менеджменті зарубіжних країн.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п,с	лаб	с.р.		л	п,с	лаб	с.р.
<i>Змістовий модуль 1. Теоретичні засади муніципального менеджменту.</i>										
Тема 1: Сутність та законодавча база муніципального менеджменту.						8	2	2		4
Тема 2: Побудова системи муніципального менеджменту.						12	2			10
Тема 3: Спеціальний інструментарій муніципального менеджменту.						6	2			4

Тема 4: Управління галузево-функціональними комплексами на території муніципальних утворень.						16		2		14
Разом за змістовим модулем 1						42	6	4		32
<i>Змістовий модуль 2. Вітчизняний та зарубіжний досвід здійснення муніципального управління</i>										
Тема 5: Вертикальні взаємодії органів муніципального управління.						8	2			6
Тема 6: Розвиток підприємництва в системі муніципального управління.						16		2		14
Тема 7: Організація муніципального управління в зарубіжних країнах.						16	2			14
Тема 8: Реалізація функцій органів муніципального управління в управлінні соціально-економічним розвитком територій в зарубіжних країнах.						8		2		6
Разом за змістовим модулем 2						48	4	4		40
Усього годин						90	10	8		72

5. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та законодавча база муніципального менеджменту.	2
2	Побудова системи муніципального менеджменту.	2
3	Спеціальний інструментарій муніципального менеджменту.	2
4	Вертикальні взаємодії органів муніципального управління.	2

5	Організація муніципального управління в зарубіжних країнах.	2
	Разом	10

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та законодавча база муніципального менеджменту. 1. Місцеве самоврядування як демократична форма управління розвитком територій. Основні теорії місцевого самоврядування. 2. Сутність та базові поняття муніципального менеджменту 3. Нормативно-правова база муніципального управління та проблеми її удосконалення.	2
2	Управління галузево-функціональними комплексами на території муніципальних утворень. 1. Управління системою охорони здоров'я в муніципальних утвореннях. 2. Соціальний захист як об'єкт муніципального управління. 3. Управління освітою в муніципальному утворенні. 4. Управління муніципальним пасажирським транспортом. 5. Управління житлово-комунальним господарством. 6. Взаємодія з правоохоронними органами.	2
3	Розвиток підприємництва в системі муніципального управління. 1. Роль підприємницького сектору у розвитку муніципальних утворень. 2. Малий бізнес в муніципальних утвореннях: проблеми розвитку та форми підтримки. 3. Механізм залучення підприємницьких структур до реалізації муніципальних програм.	2
4	Реалізація функцій органів муніципального управління в управлінні соціально-економічним розвитком територій в зарубіжних країнах. 1. Організація надання послуг в зарубіжних країнах, основні моделі. 2. Система соціального захисту населення в зарубіжних країнах. 3. Особливості управління комунальною власністю в окремих зарубіжних країнах.	2
	Разом	8

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1: Сутність та законодавча база муніципального менеджменту.	4
2	Тема 2: Побудова системи муніципального менеджменту.	10
3	Тема 3: Спеціальний інструментарій муніципального менеджменту.	4
4	Тема 4: Управління галузево-функціональними комплексами на території муніципальних утворень.	14
5	Тема 5: Вертикальні взаємодії органів муніципального управління.	6
6	Тема 6: Розвиток підприємництва в системі муніципального управління.	14
7	Тема 7: Організація муніципального управління в зарубіжних країнах.	14
8	Тема 8: Реалізація функцій органів муніципального управління в управлінні соціально-економічним розвитком територій в зарубіжних країнах.	6
	Разом	72

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (далі ІНДЗ) необхідне для систематизації, закріплення і розширення теоретичних і практичних знань з дисципліни, дозволяє здобувачам опанувати необхідні практичні навички при вирішенні конкретних практичних завдань, розвитку навичок самостійної роботи й оволодіння методикою ведення наукових досліджень, пов'язаних з темою ІНДЗ.

ІНДЗ здобувачі виконують самостійно протягом вивчення дисципліни «Муніципальний менеджмент» з проведенням консультацій викладачем дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Результатом індивідуальної роботи є виконання та захист індивідуального завдання.

Виконання ІНДЗ *передбачає розв'язання управлінської ситуації, що включає таку етапність та послідовність дій.*

1. Вибір муніципального утворення (села, селища, міста) для дослідження.
2. Формування інформаційної бази для проведення моніторингу розвитку муніципального утворення:
3. Проведення аналізу розвитку підсистем муніципального утворення:
3. Формування пропозицій щодо підвищення ефективності управління економічним і соціальним розвитком муніципального утворення на основі

імплементатії спеціального економічного інструментарію муніципального менеджменту.

Оформлення результатів виконання завдання здійснюється у формі аналітичної та доповідної записки, яка повинна містити:

1. Вступ (визначається мета і завдання проведення дослідження).
2. Теоретичні обґрунтування та узагальнення.
3. Методичні підходи до проведення діагностики системи муніципального управління.
4. Основні результати проведеної діагностики.
5. Висновки, узагальнення та рекомендації.
6. Список використаних джерел.

Обов'язковою умовою виконання індивідуального завдання є використання практичного досвіду управлінської діяльності органів місцевого самоврядування в конкретному муніципальному утворенні, побудова таблиць та рисунків.

7. Методи навчання

При вивченні дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1. Пояснювально-ілюстративний метод (інформаційно-рецептивний) – лекції, ознайомлення з навчальною та методичною літературою.
2. Репродуктивний метод – застосування вивченого на основі зразка або правила (різноманітні вправи, практичні роботи, різні форми самоконтролю).
3. Метод проблемного викладу – розкриття системи доказів, порівняння точок зору, різних підходів.
4. Частково-пошуковий, (евристичний) метод – організація активного пошуку рішення висунутих у навчанні пізнавальних завдань. Метод дозволяє активізувати мислення, викликати зацікавленість до пізнання на семінарах.
5. Дослідницький метод передбачає виконання завдань з усіма елементами самостійного дослідницького процесу (постановка завдання, обґрунтування, припущення, пошук відповідних джерел необхідної інформації, процес рішення завдання).

8. Методи контролю

Система оцінювання знань та навичок здобувачів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять.

Поточне оцінювання знань та умінь здобувачів здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи.

Проміжний контроль проводиться два рази за семестр. При проведенні поточного контролю визначається рівень знань здобувачів з теоретичних питань навчальної дисципліни. Завдання охоплюють провідні теми, які вивчаються в межах даної навчальної дисципліни та згруповані за двома модулями, кожен з

яких складається з завдань різного рівня складності.

Підсумковий контроль проводиться в кінці вивчення курсу у вигляді усного іспиту за допомогою білетів, кожний з яких містить три теоретичних запитання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточний контроль та самостійна робота								Іспит	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T 1	T 2	T 3	T 4	T 1	T 2	T 3	T 4		
7	7	8	8	7	7	8	8	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
64–74	D	задовільно	
60–63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

При оцінюванні знань і вмінь викладач дотримується таких правил:

Оцінка "5" (відмінно) - навчальний матеріал засвоєно у повному обсязі, здобувач володіє необхідними знаннями і вміннями. Здобувач точно формулює думки і обґрунтовує їх, послідовно, зв'язано викладає матеріал, ілюструє теоретичні знання, наводить приклади, аналізує, грамотно оформлює свою відповідь.

Оцінка "4" (добре) - відповідь здобувача виявляє розуміння матеріалу, правильне застосування знань і вмінь, необхідних для відповіді, але містять окремі незначні помилки і невеликі неточності.

Оцінка "3" (задовільно) - здобувач володіє знаннями і вміннями з дисципліни, але вони носять розрізнений характер, знання недостатньо глибокі, а вміння проявляються слабо. У засвоєнні навчального матеріалу мають місце суттєві неточності, відповіді неглибокі, містять істотні помилки, у тому числі у

висновках, аргументація слабка. При викладенні матеріалу відсутня послідовність і чіткість, мова бідна.

Оцінка "2" (незадовільно) - головний зміст навчального матеріалу не засвоєний, основні вміння не проявлені. Здобувач не відповідає, або відповідь виявляє відсутність необхідних знань і вмінь, містить помилки, які спотворюють зміст навчального матеріалу.

Загальні критерії оцінювання тестових завдань:

- понад 89% правильних відповідей – “відмінно”;
- 75 – 81% правильних відповідей – “добре”;
- 60 – 74 % правильних відповідей – “задовільно”;
- менше 60% - “незадовільно”.

9.Методичне забезпечення

1. Конспект лекцій
2. Методичні рекомендації для проведення семінарських занять.
3. Методичні рекомендації для СРС

10. Рекомендована література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. - К.: Україна, 1996. - 119 с.
2. Про місцеві державні адміністрації: закон України від 9 квіт. 1999 р. № 586- XIV // Відомості Верховної Ради України. - 1999. - № 20. - Ст. 120.
3. Муніципальний менеджмент: підручник / Мельник А.Ф., Монастирський Г.Л., Дудкіна О.П. 2 видання. Тернопіль, 2019. 364 с.
4. Адамов Б.І. Економічна сутність міста і закономірності еволюції міських поселень / Б.І. Адамов. Донецьк: ІЕП НАН України, 2016. 25 с.
5. Андресюк Б.П. Міське самоврядування в сучасній Україні: проблеми і перспективи / Б.П. Андресюк. – К.: СтилоС, 2017. – 232 с.
6. Європейська хартія про місцеве самоврядування // Віче. 1993. №7. С.33-39.
7. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
8. Кравченко В.В. Основи муніципального менеджменту: навчальний посібник / Кравченко В.В., Пітцик М.В., Салій І.М.; за ред. В.В. Кравченка. К.: Атіка-Н, 2018. 304 с.

11.Інформаційні ресурси

- 1.Офіційне інтернет-представництво Президента України. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua>.
- 2.Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: rada.gov.ua/.
- 3.Офіційний сайт Асоціації міст України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.auc.org.ua>